

POSTPIRAEUS

Over de bouwplaats en de stad
About the building site and the city

Het leerstuk Piraeus

The tenet Piraeus

In 1994 werd het woongebouw Piraeus naar ontwerp van Hans Kollhoff opgeleverd. Het sloeg in als een bom in de Nederlandse bouwwereld. Er was een Duitse architect nodig om te laten zien dat een ontwerp zich niet hoefde af te zetten van de Nederlandse bouwcultuur. Piraeus profiteerde enerzijds van de kennis en kunde van de tunnelbekisting en metselwerktechnologie en anderzijds van de traditie van de Nederlandse stad. Het bureau van Kollhoff zou in de twintig jaar daarna een groot aantal belangrijke opdrachten in Nederland uitvoeren, waarbij steeds het hoge uitvoeringsniveau en de precieze omgang met de Nederlandse stad opvallen. Piraeus is te zien als een kantelpunt waarna het denken over het maken van gebouwen en de stad opnieuw werd opgeladen.

In 1994 the residential building Piraeus according to Hans Kollhoff's design was completed. It came as a real bombshell in the Dutch architectural world. It took a German architect to show that a design need not react against the Dutch architectural culture. On the one hand Piraeus profited from the knowledge and learning of the tunnel form and brickworktechnology and on the other hand from the tradition of the Dutch city. The office of Kollhoff was going to execute a large number of important assignments in the Netherlands in the twenty years after this, while the high execution standard and the accurate dealing with the Dutch city catch the eye. Piraeus is to be considered as a turning point, after which the thinking about making buildings and the city was recharged.

Piraeus anno 2017. Foto Maarten Kools

Piraeus in 2017. Image Maarten Kools

Het leerstuk Piraeus

The tenet Piraeus

In twee decennia na de oplevering van Piraeus beleefde de Nederlandse architectuur een ongekende bloei. Er werd een cultureel bestel opgetuigd en ook weer onttakeld. Het Nederlands Architectuurinstituut en het Stimuleringsfonds Architectuur zijn opgegaan in grotere instituten. De architectuur is ingelijfd bij de creatieve industrie. Achteraf moet worden vastgesteld dat het culturele beleid zich niet heeft weten te verbinden aan zoiets als een bouwcultuur. De architectuur als culturele kracht leek maakbaar en werd uitgedragen door specialisten die op grote afstand stonden van de alledaagse praktijk van ontwikkelen, bouwen, ontwerpen, praten en denken.

Het is in 2017 zonneklaar dat architecten niet meer kunnen leunen op deze instituten en zelf moeten laten zien wat hun unieke vaardigheden zijn en waarin zij in praktische zin effectief zijn. Het architectenvak staat immers onder druk. De architect als creatieveling levert in toenemende mate slechts de beelden die de bouwindustrie niet zelf kan maken.

Grofweg kan worden gesteld dat architecten zich in de eerste helft van de twintigste eeuw moesten verhouden met het vraagstuk van de industriële productie en repetitie. Daarbij werd het stadsontwerp gezien als een instrument van stadsuitbreiding. In de tweede helft van de twintigste eeuw kwam de bestaande historische stad centraal te staan en werd de productie van gebouwen steeds verder verbonden aan de individuele opvattingen van de architect. De twee dimensies van productie en stad zijn nu, aan het begin van de eenentwintigste eeuw, opnieuw aan herziening toe. De stad wordt immers niet meer gezien als een keurig gegroeid historisch weefsel, maar als een complex en ongelijksoortig netwerk. Ook de infrastructuur, de naoorlogse woonwijk en de shopping mall behoren daartoe. Het bouwen is veranderd. Alle producten zijn overal en altijd beschikbaar. De industrie verlangt geen repetitie meer.

Begrippen als vakmanschap, materialiteit, duurzaamheid en neutraliteit duiken veel vaker op als drager van architectonische kwaliteit, terwijl de industrie tegelijkertijd steeds dominantier wordt in het opleggen van bouwsystemen en bouwkundige oplossingen.

Deze situatie was voor tien architectenbureaus aanleiding om zich te verenigen. In de wetenschap dat de tijd van grote denkbeelden en manifesten voorbij is, gingen wij aan het werk, vanuit een gemeenschappelijke interesse in de vraagstukken van het hedendaagse bouwen in de pluriforme stad van vandaag. Wij kwamen bij elkaar, bespraken het werk van Hans Kollhoff, dachten na en maakten visuele interpretaties van zijn gebouwen. Wij schreven stukken over het belang van Kollhoffs werk voor ons eigen werk aan de hand van ontwerpthemata's. Steeds stond daarbij het praktische belang van het ontwerp voorop.

Het ontwerp wordt niet gezien als een autonome activiteit tegenover 'de cultuur', maar als arbeid die is ingebed in een bredere bouwcultuur van ontwikkelen, bouwen, ontwerpen, praten en denken. Het resultaat is een verzameling getekende en geschreven inzichten waarbij theorie niet voorop staat, maar waarin een praktijk naar voren wordt gebracht die in hoge mate op observatie berust.

In de wetenschap dat wij als architecten het heft in eigen handen moeten nemen om onze ideeën uit te dragen, benaderden wij de uitgever van het vakblad *de Architect*, die bereid werd gevonden om ons werk te publiceren en te verspreiden. Wij danken de sponsoren die dit project mogelijk hebben gemaakt en zich daarbij hebben opgesteld als medeproducten van de bouwcultuur. Wij hopen dat deze publicatie aanleiding is tot verdere overdenking van een eigentijdse bouwcultuur. Voor ons is deze publicatie dan ook niet alleen een zinvolle discussie, maar mogelijk het begin van een zinvolle traditie.

In two decades after the completion of Piraeus Dutch architecture experienced an unprecedented prosperity. A cultural establishment was set up and dismantled again. The Dutch Institute of Architecture and the Stimuleringsfonds Architectuur (Encouragement fund Architecture) have merged into larger institutes. Architecture has been incorporated in the creative industry. In retrospect we must ascertain that the cultural policy has proved not to be able to connect to a sort of architectural culture. Architecture as a cultural force seemed to be a genuine possibility and was propagated by specialists who stood at a great distance from the everyday practice of developing, building, designing, talking and thinking.

Today, in 2017, it is obvious that architects can no longer lean on these institutes and have to prove themselves what their unique skills are and what they are effective in, practically speaking. For the architects' craft is under pressure. The architect as a creative increasingly only provides the pictures that the building industry itself cannot make.

Roughly speaking, we can argue that architects had to relate to the issue of industrial production and repetition during the first half of the twentieth century. Here urban design was considered as an instrument of urban extension. In the second half of the 20th century the existing historical city stood at the centre and the production of buildings was more and more connected to individual views of the architect.

Now, at the beginning of the twentyfirst century, the two dimensions of production and city could do with a revision once more. For the city is no longer considered as a neatly grown historical tissue, but as a complex and irregular network. The infrastructure, the post-war living quarter and the shopping mall belong to it as well. Building has changed. All products are

available everywhere and always. Industry no longer requires repetition. Notions such as craftsmanship, materiality, sustainability and neutrality much more often appear as carriers of architectural quality, while the industry is becoming more and more dominant in imposing building systems and architectural solutions.

This situation gave ten architectural agencies reason to unite. Knowing that the time of great conceptions and manifestoes is over, we set to work, from a common interest in the issues of contemporary building in the multiform city of today. We got together, discussed the work of Hans Kollhoff, reflected on, and made visual interpretations of his buildings. We wrote articles on the significance of Kollhoff's work for our own work on the basis of design themes. At all times the practical importance of the design stood at the centre.

The design is not considered as an autonomous activity opposed to 'the culture', but as labour that is embedded in a broader architectural culture of developing, building, designing, talking and thinking. The result is a collection of drawn and written views, in which it isn't theory that stands at the centre, but in which a practice is brought up that is largely founded on observation.

Knowing that as architects we ourselves must be in control to propagate our ideas, we approached the publisher of the professional journal *de Architect*, who we found prepared to publish and distribute our work. We thank the sponsors who have made this project possible and have adopted the attitude of co-producers of the architectural culture. We hope that this publication gives reason for further contemplation of a contemporary architectural culture. To us this publication is therefore not only a useful discussion, but possibly the beginning of a meaningful tradition.

Mark de Bokx
Jacq. de Brouwer
Floris Cornelissen
Job Floris
Jeroen Geurst
Hans van der Heijden
Jo Janssen
Alexander Pols
Gus Tielens
Endry van Velzen
Jan Peter Wingender

Endry van Velzen,
Mark de Bokx,
Jan Peter Wingender,
Jeroen Geurst,
Job Floris,
Alexander Pols,
Gus Tielens,
Jacq. de Brouwer,
Floris Cornelisse,
Hans van der Heijden,
Jo Janssen.

Foto: Maarten Kools
Fotografie
Image: Maarten Kools
Photography

Inhoud

3

Het leerstuk Piraeus - The tenet Piraeus

12

De verbeelding van gewicht - The representation of weight

Alexander Pols

22

De provocatie van massa - The provocation of mass

Job Floris

32

‘Als asperges uit het gras’ - ‘Like asparaguses from the grass’

Jacq. de Brouwer

42

De Schoot van de Stad - The Lap of the City

Floris Cornelisse

52

Stad bouwen - Building a city

Endry van Velzen - Mark de Bokx

62

Over functieneutraliteit - About function neutrality

Jo Janssen

Content

72

Naar Piraeus - After Piraeus

Jeroen Geurst

82

Het spel van voegen - The game of joints

Jan Peter Wingerder

92

Wendbaarheid in het duurzaamheidstijdperk - Versatility in the age of sustainability

Hans van der Heijden

102

Hallo Vaas! - Hello Vase!

Gus Tielens

114

Nawoord - Epilogue

Werken aan Kollhoff. Het Piraeus project - Working on Kollhoff. The Piraeus project

Harm Tilman

126

Profielen - Profiles

146

Colofon - Colophon

PIRAEUSPLEIN

Over functieneutraliteit

About function neutrality

Jo Janssen

Naast het station in Maastricht heeft Hans Kollhoff het grootstedelijk complex 'De Colonel' ontworpen, dat in 2007 werd opgeleverd. De Colonel legt zowel stedenbouwkundig als in materialisering en detaillering een verbinding tussen de historische omgeving van het station en het nieuwe stadsdeel Céramique. Het programma van De Colonel is ondergeschikt aan het creëren van de stedenbouwkundige identiteit en het verbinden danwel corrigeren van de onbestemde randen van het stedelijk weefsel. Het ontwerpen vanuit deze 'Stadtreparatur' door een stedenbouwkundige interventie met bijpassende materialisering en detaillering genereert een tijdloze architectuur voor meervoudige programmatische invullingen. Het complex is een resultaat van vakmanschap: zowel in het ontwerp als in de realisatie ervan.

Beside the railway station in Maastricht Hans Kollhoff has designed the metropolitan complex 'De Colonel', which was completed in 2007. De Colonel makes a connection between the historical surroundings of the railway station and the new city quarter Céramique, both in respect of urban development and in materialisation and detailing. The programme of The Colonel is subservient to creating the urban identity and connecting, or correcting the undefined edges of the urban tissue. Designing from this 'Stadtreparatur' by urban development intervention with matching materialisation and detailing generates a timeless architecture for multiple programmed interpretations. The complex is the result of craftsmanship: both in the design and its realisation.

De Colonel Maastricht, Kollhoff Architecten. Foto: Susanne Wegner

De Colonel Maastricht, Kollhoff Architecten. Image: Susanne Wegner

Over functieneutraliteit About function neutrality

In de periode van het ontwerp en de realisatie van Piraeus was ik voor Wiel Arets werkzaam aan de Academie Beeldende Kunsten Maastricht, een utilitair gebouw waarbij de draagconstructie ook de ruimtelijke structuur definieert. Ook was ik binnen het bureau betrokken bij de prijsvraag voor de woontoren op het KNSM-eiland. Zodoende volgde ik de ontwikkelingen van de andere complexen binnen het stedenbouwkundig plan van Jo Coenen. Met name het woongebouw Piraeus van Hans Kollhoff en Christian Rapp, en later de bouwblokken van Diener & Diener aan de entree van het KNSM- en Java-eiland. Piraeus zie ik als een grootstedelijk woongebouw, dat zich binnen het stedenbouwkundig plan van Jo Coenen weet te verankeren met de locatie en met een eigen identiteit in het binnenhof. Het binnenhof vormt een wereld binnen een wereld. Het gebouw is alzijdig, heeft geen voorkant of achterkant, hooguit een formele en een informele zijde. Het gebouw vertelt niets over de achterliggende functies. Het kan ook een utilitair gebouw zijn. Niet het functionele programma bepaalt de architectuur van het gebouw, deze wordt gevormd door identiteit te geven aan de plek, door de gebouwstructuur en de materialisering ervan. De architectuur van het gebouw ontstijgt het programma dat het huisvest.

Verankering in de stad

In het kantoor waarin ik sinds 1998 met Wim van den Bergh samenwerk, heb ik in de loop der jaren vanuit onze thuisstad Maastricht projecten ontwikkeld met vergelijkbare thema's: 'Stadtreparatur' en functieneutraliteit. Deze projecten – in verschillende steden in Nederland – hebben als uitgangspunt de verankering in de stad. Ze zijn uitgewerkt met heldere materialen en details, analoog aan De Colonel en Piraeus. Wij streven naar gebouwen waarbij het programma op lange termijn steeds weer kan transformeren naar andere programma's en functies. Luigi Snozzi, ook een architect die in Maastricht heeft gebouwd, zegt eerst de plek te willen corrigeren en definiëren en dan pas het programma te huisvesten. Krachtige ruimten laten meervoudig gebruik toe.

Céramique Maastricht

Binnen het stedenbouwkundig plan Céramique in Maastricht naar ontwerp van Jo Coenen hebben wij een woon-werkgebouw mogen realiseren. We hebben het gebouw verankerd door het geplande urbane bouwblok 'buitenste-binnen te keren'. Stedenbouwkundig kan de buitenzijde van de omringende urbane blokken worden beschouwd als de binnenzijde van het eigen blok. In het gebouw is een compositie van drie volumes gemaakt die een aantal heldere in elkaar overlopende ruimten definieert. De materialisering van het woongebouw is zoals de meeste gebouwen op Céramique uitgevoerd in metselwerk. De gevel – als façade – is neutraal en geeft geen informatie over de achterliggende functies of programma. Het programma bestaat dan ook uit een afwisseling van wonen, werken en combinaties daarvan. De façade bemiddelt tussen de bewoners van het gebouw en de stad, het privé-deel en het openbare, waarbij door de toepassing van vouwschuifluiken steeds een wisselend beeld ontstaat dat reageert op de natuur, zon, bewolking, daglicht en duisternis.

Brede, lage entree-openingen vormen een overgang tussen de neutrale buitenzijde en grote heldere atria in de twee grootste gebouwen. Het zijn semi-openbare ruimten waarmee de bewoners die er

wonen of werken (of allebei), zich naar hun bezoekers of cliënten presenteren. De gebouwstructuur bestaat uit hoge verdiepingen, dragende buitengevels en een dragende binnenring, die tegelijkertijd de utilitaire ruimten en de installatietechniek bevat. Hierdoor ontstaat een hoge mate van flexibiliteit in de grootte, indelings-typologie en differentiatie van de woningen. De woon- en werkruimten zijn fysiek van elkaar gescheiden door een separate entree en zijn uitwisselbaar.

Het prijsvraagontwerp vroeg om tachtig woon-werkeenheden, later werden dat 127 wooneenheden. Uiteindelijk zijn 93 grotere wooneenheden gemaakt, waarvan veertig woon-werkeenheden. Het woon-werkgebouw is door de gebouwstructuur geschikt voor meervoudig gebruik. Dat bewees zich nog eens in oktober 2006 met de locatievoorstelling THUIS, een dansvoorstelling van de Nederlandse Dansdagen. Gedurende een weekend, kort voor gereedkomen van het project, werd het complex getransformeerd tot theater met 26 verschillende 'podia'. Soms waren de dansers de acteurs, soms stond het publiek in de schijnwerpers. Ogenscheinlijk vormen het exterieur en het interieur van het woon-werkgebouw in Céramique twee verschillende werelden. De gebouw- en ruimtestructuur en de materialisering van het gebouw binden die werelden aan elkaar. Het gebouwencomplex is niet alleen onderdeel van het totale stedenbouwkundig plan, maar vormt ook een eigen wereld binnen het geheel, waarbij de atria weer een eigen identiteit binnen het complex hebben.

Fryske Akademy

Dezelfde ontwerpstrategie is gebruikt bij de transformatie van de Fryske Akademy in Leeuwarden, een recent project van ons bureau. De bestaande huisvesting, die was ondergebracht in een aantal afzonderlijke gebouwen, hebben we gewijzigd door de sloop van de minder belangrijke gebouwen en de resterende historische gebouwen (waaronder een gebouw uit 1714) met één ingreep aan elkaar te verbinden rondom een centrale tuin. De gevel is ingezet om deze stedenbouwkundige verbinding te versterken. Aan de straatzijde gebeurt dit door het patroon van bakstenen gevels met de witgekaderde kozijnen door te zetten tussen de historische gebouwen. Aan de tuinzijde is een houten gevel gemaakt met een ritmische verdeling van kolommen. Deze ingreep verbindt de historische huizen met de Noorderkerk, die is omgebouwd tot wetenschapscentrum. Programmatisch zijn de functies binnen de gebouwen uitwisselbaar. Het gehele complex van de Fryske Akademy heeft een eigen plek en identiteit gekregen in het binnenstedelijke weefsel.

Piraeus als alternatief

De eerste kennismaking met Piraeus stamt uit de periode vlak na mijn afstuderen aan de Academie van Bouwkunst Maastricht. Het was een alternatief voor het 'form follows function', dat op deze school in zwang was. Volgens de op de academie gedoedeerde opvattingen werd de opgave vertaald in een functioneel plattegrondscha. De gevel was een weergave van de achterliggende functies. Nog steeds vind ik dat de stedenbouw en de architectuur hoofdzakelijk de resultante zijn van functionele en economische parameters. In Nederland worden programma's in architectuur 'bevroren'. Dat resulteert in monofunctionele gebouwen met een beperkte levensduur. Dat is mijns inziens onnodig. Het werk van Hans Kollhoff onderstreept dat.

In the period of the design and the realisation of Piraeus I was employed for Wiel Arets, working on the Academy of Visual Arts in Maastricht, a utilitarian building in which the load-bearing structure also defines the spatial structure. Within the office I was also involved in the competition for the residential tower on the KNSM-eiland. In this process I followed the developments of the other complexes within the urban development plan of Jo Coenen, especially the residential building Piraeus of Hans Kollhoff and Christian Rapp, and later the residential blocks of Diener & Diener at the entrance to the KNSM-eiland and Java-eiland. I consider Piraeus as a metropolitan residential building that manages to embed itself in the location, preserving its own identity in the inner court, within the urban development plan of Jo Coenen. The inner court forms a world within a world. The building is omnidirectional, does not have a façade or a rear façade, at most a formal and an informal side. The building says nothing about its functions within. It could also be a utilitarian building. It isn't the functional programme that determines the architecture of the building, it is formed by giving identity to the place, by its structure and its materialisation. The architecture of the building rises above the programme it houses.

Anchoring in the city

At the office in our home city of Maastricht, where I have worked together with Wim van den Bergh since 1998, I have developed projects with similar themes in the course of the years: 'Stadt-reparatur' and function neutrality. These projects – in various cities in the Netherlands – start from their anchoring in the city. They have been elaborated with clear materials and details, analogous to De Colonel and Piraeus. We work towards designing buildings in which the programme can transform into different programmes and functions in the long run. Luigi Snozzi, also an architect who has built in Maastricht, explains that he first wishes to correct and define the spot and only then to house the programme. Powerful spaces allow for multiple uses.

Céramique Maastricht

Within the urban development plan Céramique in Maastricht in the design of Jo Coenen we were asked to realise a building to combine living and working. We have anchored the building by turning the planned urban building block 'outside-in'. From an urban development point of view the outside of the surrounding urban blocks can be considered as the inside of the own block. In the building a composition of three volumes was made, so defining a number of clear rooms that run into each other. The materialisation of the residential building is finished in brickwork, just like most of the buildings on Céramique. The outer wall – the façade – is neutral and doesn't reveal any information about the functions or programme within. As a result the programme consists of an alternation of living, working and combinations of them. The façade mediates between the inhabitants of the building and the city, the private part and the public part, where the application of folding-and-sliding hatchets creates an ever-changing picture that responds to nature, sun, clouds, daylight and darkness.

Wide, low entrance openings form a transition between the neutral outside and large clear atria in the two largest buildings. They are semi-public spaces with which the inhabitants who live

or work there (or both) present themselves towards their visitors or clients. The structure of the building consists of high floors, load-bearing façades and a load-bearing inner ring, which at the same time contains the utilitarian spaces and the technical installations. This creates a high degree of flexibility in size, arrangement typology and differentiation of the houses. The houses and working spaces are physically separated from each other by separate entrances and are interchangeable.

The design competition demanded eighty living and working units. Later this became 127 housing units, to which forty workshops were linked. Finally 93 larger housing units were made, forty of which were housing-and-working units.

Because of the structure, the building can be used for multiple purposes. This proved itself in October 2006 with the location presentation THUIS, a dance performance of the Dutch Dance days. During one weekend, shortly before the project was completed, the complex was transformed into a theatre with 26 different 'stages'. Sometimes the dancers were the actors, sometimes the public stood in the spotlights.

Seemingly the exterior and interior of the housing-and-working building in Céramique form two different worlds. The structure of buildings and spaces and the materialisation of the building connect these two worlds. The complex of buildings is not only part of the total urban development plan, but also forms its own world within the whole, where the atria have their own identity within the complex.

Fryske Akademy

The same design strategy has been used in the transformation of the Fryske Akademy in Leeuwarden, a recent project of our office. The existing housing, that was located in a number of separate buildings, was changed by demolition of the less important buildings and connecting the remaining historical buildings (including one building dating back to 1714) in one go, around a central yard. The façade was used to strengthen this urban connection. On the side of the street this was done by continuing the pattern of brick façades with white-framed casings between the historical buildings. On the side of the garden a wooden façade was made, with a rhythmic partitioning of columns. This connects the historical houses with the Noorder-kerk, which was converted into a science centre. Programmatically the functions within the buildings are interchangeable. In this manner the entire complex of the Fryske Akademy received its own place and identity in the inner-urban tissue.

Piraeus as an alternative

I was first introduced to Piraeus in the period just after I completed my studies at the Academy of architecture in Maastricht. It was an alternative for the 'form follows function', that was in fashion at this school. According to the opinions taught at the Academy the assignment was translated into a functional floor-plan diagram. The façade was a reflection of the functions within. I still take the opinion that urban development and architecture are mainly the results of functional and economic parameters. In the Netherlands programmes are 'frozen' in architecture. This results in monofunctional buildings with limited lifespan. In my opinion this is unnecessary. The work of Hans Kollhoff underlines this.

Over functieneutraliteit
About function neutrality

PIAZZA CÉRAMIQUE

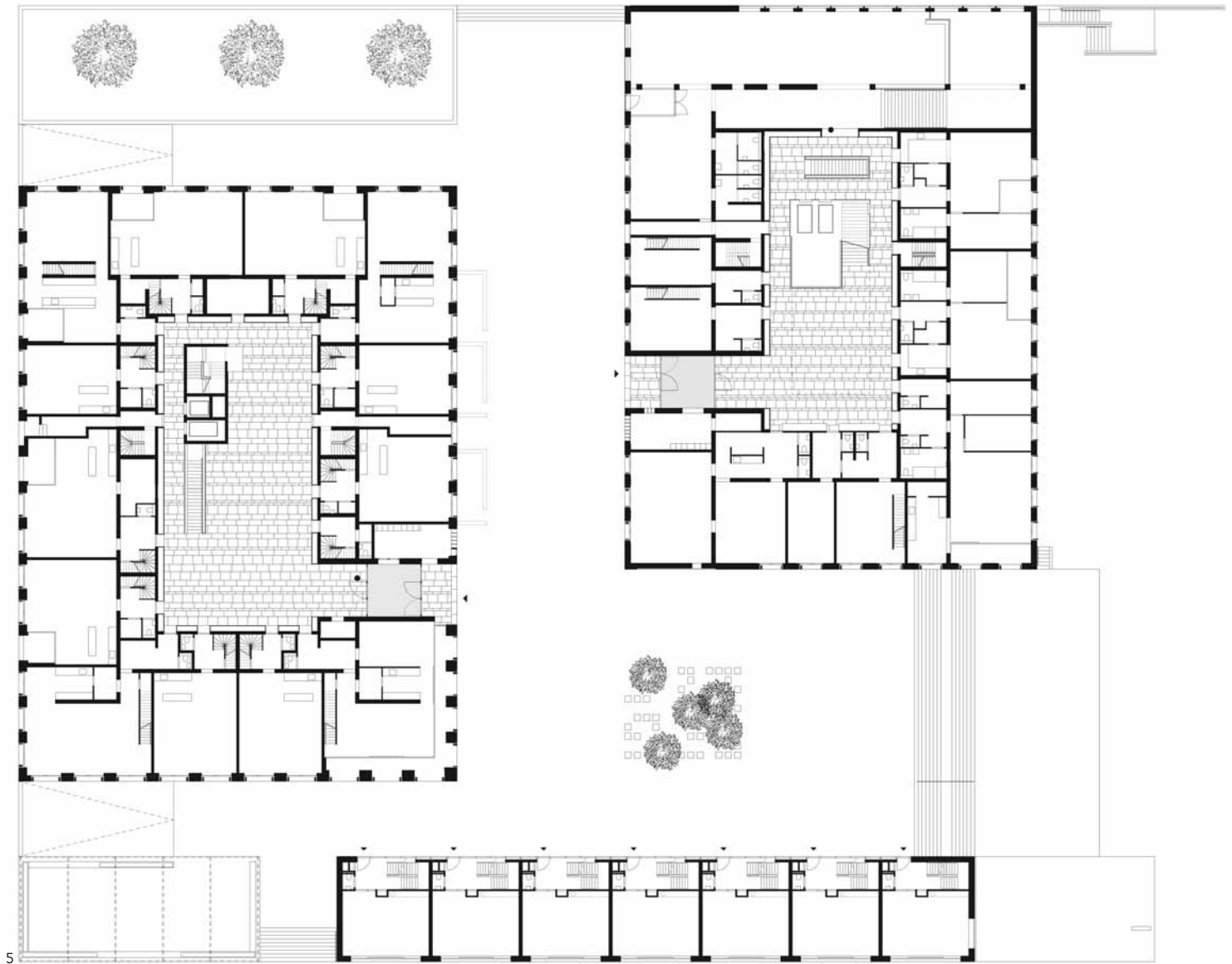
- 1 Situatie plan Céramique.
- 2 en 3 De gevel is neutraal en geeft niets prijs van de functie of het programma dat zich binnen afspeelt. *Foto's: Kim Zwarts*
- 4 Door de structuur is het woon-werkgebouw geschikt voor meervoudig gebruik. *Foto: Kim Zwarts*

PIAZZA CÉRAMIQUE

- 1 Situation plan Céramique.
- 2 and 3 The façade is neutral and doesn't reveal any information about the functions or programme within. *Images: Kim Zwarts*
- 4 Because of the structure, the building can be used for multiple purposes. *Image: Kim Zwarts*

Over functieneutraliteit
About function neutrality

6

PIAZZA CÉRAMIQUE
5 Plattegronden.
6 en 7 Nederlandse
Dansdagen in
Piazza Céramique,
oktober 2006.
Foto's: Phillippe Driessen

PIAZZA CÉRAMIQUE
5 Building plan.
6 and 7 Dance perfor-
mance in Piazza
Céramique, October
2006.
Images: Phillippe Driessen

Over functiëneutraliteit
About function neutrality

9

10

FRYSKE AKADEMY LEEUWARDEN

8 Situatie.

9 Aan de tuinzijde is een houten gevel gemaakt met een ritmische verdeling van kolommen.

Foto: Kim Zwarts

10 De gevel is ingezet om de verbinding tussen de historische gebouwen te versterken. Foto: Kim Zwarts

FRYSKE AKADEMY LEEUWARDEN

8 Situation.

9 On the side of the garden a wooden façade was made with a rhythmic partitioning of columns.

Image: Kim Zwarts

10 The façade was used to strengthen the urban connection between the historical buildings.

Image: Kim Zwarts

Endry van Velzen & Mark de Bokx

Endry van Velzen, Mark de Bokx en Erik van den Berg geven samen leiding aan De Nijl Architecten. Het bureau werkt aan de verbetering en vernieuwing van de bestaande stad. Dat doen zij met projecten in Nederland en Vlaanderen, samen met hun opdrachtgevers, collega's en anderen. Het bureau werkt vanuit de kracht van het bestaande, vanuit de sociale en ruimtelijke kwaliteiten van de aangetroffen situatie, maar speelt ook in op de nieuwe programma's en behoeften van deze tijd. Daarbij zijn zij altijd op zoek naar de specifieke betekenis van de plek in het grotere stedelijke verband. De Nijl Architecten combineert architectuur, stedenbouw en (stads-)studies. Het bureau heeft een goed oog voor de inbreng van andere disciplines. Financieel en maatschappelijk draagvlak is een vanzelfsprekend onderdeel van hun projecten. Zij hebben ruime ervaring met uiteenlopende planprocessen en een goed gevoel voor de verschillende belangen van de diverse partijen. Zo kunnen zij een verbindende rol spelen in de complexe wereld van de stedelijke vernieuwing

Endry van Velzen, Mark de Bokx and Erik van den Berg manage De Nijl Architecten together. The team works on the improvement and innovation of the existing city. They do so with projects in the Netherlands and Flanders together with their principals, colleagues and others. The team works from the strength of the existing situation and starts from the social and spatial qualities of the situation that they find, but also respond to the new programmes and needs of this time. They are always searching for the specific meaning of the spot in the larger urban connection. De Nijl Architecten combines architecture, urban development and (city-) studies. The team has an eye for the contribution of other disciplines. Financial basis and social support are obvious parts of their projects. They have ample experience with diverse planning processes and a good sense of the interests of the various parties. This is how they can play a connecting role in the complex world of urban innovation.

www.denijl.nl

De Nijl
Architecten
Samen werken
aan de stad

Jo Janssen

Jo Janssen is afgestudeerd aan de Academie van Bouwkunst Maastricht en heeft in 1990 Jo Janssen Architecten opgericht. Sinds 1998 is er een samenwerking met prof. ir. Wim van den Bergh. Het in Maastricht gevestigde bureau heeft sinds de oprichting een aantal projecten gerealiseerd die in de binnen- en buitenlandse pers aandacht hebben gekregen en meervoudig zijn genomineerd voor architectuurprijzen, zoals Piazza Céramique voor de Mies van de Rohe Award 2009 en Sociale Woningbouw en Gebiedsontwikkeling Treebeek Centrum Fase 1 voor de Abe Bonnema Architectuurprijs 2015. Het team van vier architecten richt zich op architectonische en stedenbouwkundige opgaven, onderzoeksopgaven van uiteenlopende omvang en complexiteit. Jo is verbonden aan de Universiteit Hasselt (België), Faculteit Architectuur en Kunst, en betrokken bij verschillende onderzoeken en projecten. Hij is lid van de Welstands- en Monumentencommissie Gemeente Maastricht en initiatiefnemer en oprichter van de Architectenhuiskamer te Hasselt (België). Zowel Jo Janssen als Wim van den Bergh geven regelmatig lezingen, en publiceren en presenteren hun werk en architectuur ideeën.

Jo Janssen, completed his study at the Academy of Architecture of Maastricht and established in 1990 Jo Janssen Architecten. Since 1998 Jo has worked together with prof. ir. Wim van den Bergh. Since its establishment the office in Maastricht has realised a number of projects that received attention in the press at home and abroad and have been nominated for architectural prizes multiple times for their clarity, craftsmanship and poetic qualities. Piazza Céramique was nominated for the Mies van de Rohe Award 2009 and Council housing and Area development Treebeek Centre Stage 1 was nominated for the Abe Bonnema Architectuurprijs 2015. The team of four architects focuses on both architectural and urban development assignments, and research assignments of various dimensions and complexity. Jo works at the University of Hasselt (Belgium), Faculty of Architecture and Arts and is involved in various research activities and projects. He is a member of the Building Inspectors' and Monuments committee of the municipality of Maastricht and initiator and establisher of the Architects' Living Room in Hasselt (Belgium). Both Jo Janssen and Wim van den Bergh give lectures and publish and present their work and architectural conceptions at regular intervals.

www.jojanssenarchitecten.nl

ija

Colofon - Colophon

Post Piraeus. Over de bouwplaats en de stad is een eenmalige speciale editie van de Architect en een uitgave van Vakmedianet, Alphen aan den Rijn.

Post Piraeus. About the building site and the city is a one-time special edition of de Architect, published bij Vakmedianet, Alphen aan den Rijn.

Initiatief - Initiative

Hans van der Heijden - Alexander Pols - Jan Peter Wingender

Hoofdredactie - Editors in chief

Hans van der Heijden - Endry van Velzen

Auteurs - Authors

*Mark de Bokx & Endry van Velzen - Jacq. de Brouwer - Floris Cornelisse
Job Floris - Jeroen Geurst - Hans van der Heijden
Jo Janssen - Alexander Pols - Gus Tielens
Harm Tilman - Jan Peter Wingender*

Beeldredactie in samenwerking met - Images courtesy of

Kollhoff Architekten

Uitgever - Publisher

Caroline Kruit

Eindredactie & coördinatie - Editorial staff & coordination

*Nienke Abma - Nanda van Dijk
Patty van der Sar - Ingrid de Zwart-Schaap*

Vertaling NL-EN - Translation

Big Ben Translations, Nieuwegein

Vormgeving en opmaak - Layout

*colorscan bv, Den Haag / Alphen aan den Rijn
www.colorscan.nl*

ISSN 1385-4542

www.dearchitect.nl

Druk - Print

Bariet Ten Brink, Meppel

© 2017 Vakmedianet, Alphen aan den Rijn

Alle rechten voorbehouden. Alle intellectuele eigendomsrechten, zoals auteurs- en databankrechten, ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Vakmedianet b.v. en de auteur. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, Vakmedianet b.v. neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

Piraeus anno 2017. Foto Maarten Kools - Piraeus in 2017. Image Maarten Kools

POST PIRAEUS

Over de bouwplaats en de stad

About the building site and the city

Eenmalige speciale uitgave van de Architect, op initiatief en met bijdragen van elf architecten.

One-time special edition of de Architect, initiated by and with contributions of eleven architects.

Deelnemende architecten

Participating architects

Alexander Pols

Job Floris

Jacq. de Brouwer

Floris Cornelissen

Endry van Velzen & Mark de Bokx

Jo Jansen

Jeroen Geurst

Jan Peter Wingender

Hans van der Heijden

Gus Tielens

